

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)

«___» _____ 2019 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства»

на тему: **«ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНУ ТА ЗАХОДИ ЩОДО
ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ)»**

Виконавець:

студентка ФЕУП 4 курсу 6 групи
Цибулько Анна Миколаївна

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н, доцент
Доброва Наталя Василівна

/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

Стор.

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ РЕГІОНУ	
1.1. Поняття та сутність інвестиційної привабливості регіону.....	5
1.2. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості регіону.....	12
1.3. Методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону.....	17
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО СТАНУ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	
2.1. Характеристика сучасного стану Одеського регіону.....	24
2.2. Оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону.....	40
2.3. Місце Одеської області за показниками інвестиційної привабливості серед регіонів України.....	44
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	
3.1. Наступність зарубіжного досвіду у формуванні інвестиційної привабливості регіону.....	51
3.2. Шляхи залучення інвестицій до Одеського регіону.....	56
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми обумовлюється тим, що на сучасному етапі розвитку інвестиційна діяльність відіграє важливу роль, представляючи собою сукупність цілеспрямованих організаційних, фінансових, управлінських робіт, що виконуються в інтересах ефективного розвитку кожного з регіонів. Ефективна інвестиційна діяльність останніх має підвищувати їх інвестиційну привабливість, яка є важливим чинником економічного розвитку кожного з них. Проблема оцінки інвестиційної привабливості регіонів на сьогоднішній день є досить актуальною, але в сучасних умовах розвитку в Україні відсутня єдина, загальновизнана та законодавчо затверджена методика оцінки такої інвестиційної привабливості. Це є суттєвою перешкодою для регіонального розвитку та притоку іноземних інвестицій. Тому питання залучення іноземних інвестицій і створення сприятливого інвестиційного клімату є найбільш актуальним.

При розробці аналізу розвитку інвестиційного стану регіону, передусім, необхідно обґрунтувати суть, значення та методологічні основи загального процесу інвестиційного прогнозування. Складність формування аналізу розвитку полягає у тому, що при різних теоретико-методологічних підходах цей процес розглядається з конкретної позиції, а саме, формування аналізу як: процес осмислення; формальний процес; аналітичний процес; процес передбачення; ментальний процес; процес, що розвивається; колективний процес; реактивний процес; процес трансформації.

Серед публікацій з приводу теоретичних та практичних досліджень інвестиційної привабливості, варто відзначити праці таких вітчизняних та іноземних науковців, як В. Дорохов, М. Піндура, Л. Петкова, В. Проскурін, В. Ушаков, А. Асаул, Я. Задорожна, Л. Дяченко, С. Іщук, Т. Кулініч, С. Петровська, Н. Макарій, О. Носова, Т. Момот, А. Дука, Л. Борщ, С. Герасимова, Б. Данилишин, Н. Ткаленко.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичні, методичні та прикладні аспекти підвищення інвестиційної привабливості Одеського регіону.

Реалізація поставленої мети визначила необхідність вирішення наступних *завдань*:

- 1) визначити сутність інвестиційної привабливості регіону;
- 2) вивчення факторів та умови формування інвестиційної привабливості регіону;
- 3) визначити методи та критерії оцінки інвестиційної привабливості регіону;
- 4) надати характеристику сучасного стану Одеського регіону;
- 5) провести оцінку інвестиційної привабливості Одеського регіону;
- 6) визначити місце Одеської області за показниками інвестиційної привабливості серед регіонів України;
- 7) визначити наступність зарубіжного досвіду у формуванні інвестиційної привабливості регіону;
- 8) обґрунтувати шляхи залучення інвестицій до Одеського регіону.

Об'єкт дослідження – процес оцінки інвестиційної привабливості Одеського регіону

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів відносно шляхів підвищення інвестиційної привабливості регіону.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися різні методи. Методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних та організаційних аспектів проблеми. Методи зведення, групування та узагальнення, економіко-статистичні методи – для аналізу фінансової звітності, прогнозування показників та відображення тенденцій в регіоні, метод інтегральної оцінки інвестиційної привабливості регіонів України. Обробка даних здійснювалася з використанням пакету EXCEL для Windows.

Інформаційна база дослідження – наукові публікації та монографічні видання вчених, нормативно-законодавчі акти України, матеріали наукових конференцій і досліджень, звіти та аналітичні матеріали відповідних державних органів, дані звітності офіційних статистичних збірників, інформаційні дані, управлінського та аналітичного обліку діяльності державної організації «Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень національної академії наук України.

ВИСНОВКИ

В ході проведеного дослідження щодо розвитку інвестиційної привабливості Одеського регіону можна зробити наступні висновки.

1. Сутність інвестиційної привабливості регіону полягає у доцільності або недоцільності вкладення грошових коштів в даний економічний район. Її можна визначати, як для конкретного об'єкта, так і для різних масштабів території – області, регіону, країни. Також доведено, що активізація інвестиційної діяльності є пріоритетною умовою стабільного розвитку регіонів, яка здатна залучити фінансові та матеріальні ресурси як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів, а також раціонально їх використовувати в найбільш пріоритетних галузях економіки. Обсяг залучених в економіку регіону інвестицій – це один із критеріїв ефективності його функціонування.

2. Основними факторами та умовами формування інвестиційної привабливості регіону є фактори національного та регіонального рівнів. Фактори національного рівня характеризують інвестиційне середовище країни загалом, а регіональні фактори притаманні окремому місту чи області. У свою чергу, серед цих факторів виділяють позитивні та негативні. Географічне розташування, трудові ресурси, природні ресурси є позитивними регіональними факторами, які здійснюють вагомий вплив на інвестиційну привабливість регіону. Несприятливий клімат і корупція є негативними регіональними факторами, які завдають шкоди інвестиційному середовищу регіону.

3. Найпоширенішими методами оцінки інвестиційної привабливості регіону є метод експертних оцінок, рейтинговий-аналітичний та статистичний методи. На теперішній час рейтинг інвестиційної привабливості регіонів в Україні визначається за методикою та системою показників, яка основному ґрунтується на використанні показників, на які регіональні органи влади практично не можуть впливати, що зменшує можливості практичного використання цієї методики в процесі вдосконалення регіональної інвестиційної політики. До напрямків інвестування можна віднести промисловість, високі технології, інформаційні технології, сільське

господарство, сферу послуг (зокрема інфраструктуру, тобто транспортну інфраструктуру, дороги, аеропорт).

4. Сучасного стан Одеського регіону можна охарактеризувати як високорозвинений індустріальний регіон, потенціал якого відіграє значну роль у структурі реального сектору економіки України. Він є головним морським зовнішньоторговельним виходом країни; обслуговує міжнародні транзитні вантажо- і пасажиропотоки, виконує найважливіші транспортно-розподільні функції на національному і міжнародному рівнях; є провідним регіоном України за рівнем розвитку морегосподарського комплексу і галузей, пов'язаних з використанням ресурсів моря і світового океану; є одним з найбільш перспективних регіонів України щодо розвитку зовнішньоекономічної діяльності, спільного підприємництва, формування спеціальних (вільних) економічних зон.

5. Проведена оцінка інвестиційної привабливості Одеського регіону свідчить, що більшість підсистем інфраструктури Одеського регіону потребують уваги на всіх рівнях, і потребує комплексних заходів щодо поліпшення їхнього стану. Зокрема, доцільно більш динамічно розвивати транспортну та інституційну інфраструктуру послуг для бізнесу, створюючи сприятливий «фінансовий клімат» для інвесторів (можливе надання більш істотних пільг під час інвестування в інфраструктуру розвитку в регіоні).

6. За показниками інвестиційної привабливості серед регіонів України Одеський регіон є на шостому місці в Україні по обсягу залучених іноземних інвестицій. Все це свідчить про відсутність необхідних передумов та в цілому комплексного програмного підходу до залучення іноземних інвестицій. В цьому зв'язку особливо постає питання інвестиційної безпеки країни, під якою розуміється таке досягнення рівня інвестицій, що дає змогу задовольняти поточні потреби економіки в капіталовкладеннях за обсягом і структурою з урахуванням ефективного використання і повернення коштів, які інвестуються, оптимального співвідношення між розмірами іноземних інвестицій у країну і вітчизняних за кордон, підтримання позитивного платіжного балансу.

7. Наступність зарубіжного досвіду у формуванні інвестиційної привабливості регіону полягає у створенні ефективної законодавчої бази, привабливого інвестиційного клімату, відповідного інституційного забезпечення. Крім того, доцільно стимулювати перехід економіки на інноваційний тип розширеного відтворення та надавати пріоритет інвестиціям у високі технології й інтелектуальний капітал. Практика регулювання міжнародної інвестиційної діяльності в різних країнах світу є надзвичайно багатогранною. Підхід до регулювання міжнародної інвестиційної діяльності як до певної системи дозволяє охоплювати ті аспекти взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності, які забезпечують її найвищу ефективність.

8. Основними шляхами залучення інвестицій до Одеського регіону є:

- запровадження міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;
- вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проектів, а також практики взаємодії суб'єктів інвестиційної діяльності з державними органами;
- аналіз та узагальнення проблем, які перешкоджають інвестуванню в економіку України, підготовка пропозицій щодо шляхів їх вирішення, зокрема щодо заходів зі сприяння захисту прав інвесторів; участь в опрацюванні проектів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності;
- підтримка іноземних та вітчизняних інвесторів в процесі підготовки та реалізації інвестиційних проектів, зокрема в частині надання методичноконсультативної допомоги відповідно до законодавства України;
- покращення інвестиційного клімату регіону, створення передумов для формування її конкурентоспроможного та позитивного міжнародного економічного й інвестиційного іміджу у світовому суспільстві;
- реалізація спільних проектів з регіонами іноземних держав в рамках транскордонного та прикордонного співробітництва;
- формування позитивного іміджу регіону на зовнішніх ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інвестиційна привабливість – сутність та значення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-2488.html>
2. Гутуряк К. О. Проблеми вливання інвестиційних потоків в розвиток національної економіки та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс] / К. О. Гутуряк, С. Р. Савончак. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63729.doc.htm
3. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування: Статистична інформація [Електронний ресурс] // Інтернет-сайт / Державний комітет статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: в 3 т. / [за ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. Є. Кваснюка]. – К.: Фенікс, 2007. – 556 с.
5. Україна у 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку: [монографія] / [Н. В. Грицяк, В. Є. Воротін, Я. А. Жаліло, М. Т. Степико]; за ред. к.т.н. Ю. Г. Рубана. – К., 2009. – 645 с.
6. Онікеєнко В. В. Інноваційна парадигма соціально-економічного розвитку України / В. В. Онікеєнко, Л. М. Ємельяненко, І. В. Терон. К.: РВПС НАН України, 2006. – 480 с.
7. Інвестиційна привабливість регіону: сутність та фактори формування : збірник наукових праць УФЕІ / відп. ред. І. Горленко, Л. Тарангул. – К., 1997. - №1. – С. 63-72.
8. Петровська С.А. Оцінка інвестиційної привабливості регіону: порівняльний пофакторний аналіз / С.А. Петровська // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 2. – С. 90–97
9. Ушаков В.В. Сутність понять «інвестиційна привабливість регіону» та «інвестиційний клімат в регіоні» та фактори, що їх обумовлюють / В.В. Ушаков [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lubbook.net/book_431_glava_1_Tema_1._

- 10.Танделова О.М. Инвестиционная привлекательность регионов России [Электронный ресурс] / О. Танделова. – Режим доступа: <http://refoteka.ru/r-100875.html>
- 11.Захожай В. Статистика інвестиційної діяльності [Електронний ресурс] / В. Захожай, М. Кіт. – Режим доступа: <http://personal.in.ua>
- 12.Рейтинг інвестиційної привабливості регіонів України 2014 [Електронний ресурс].–Режим доступа:
http://www.ukrproject.gov.ua/sites/default/files/upload/rejting_investiciynoyi_privab
- 13.Бутко М. Сучасна проблематика оцінки інвестиційної привабливості регіону / М. Бутко, С. Зеленський, О. Акименко // Економіка України. – 2005. – № 11. – С. 30–35.
- 14.Мамуль Л. О. Нові методичні підходи до аналізу інвестиційної привабливості регіонів / Л. О. Мамуль, Т. А. Чернявська // Вісник економічної науки України. – 2007. – № 1 (7). – С. 83–89.
- 15.Інфраструктурне забезпечення конкурентної економіки регіонів (методологія і механізм) / НАН України. Ін-т регіональних досліджень ; [ред. кол. : наук. ред. д.є.н., проф. П. Ю. Беленький]. – Львів, 2002. – С. 308.
- 16.Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи / О.В. Носова // Економіка і прогнозування. – № 3. - 2003. – С.119-137.
- 17.Иванов А.П. Инвестиционная привлекательность акций / А.П. Иванов. – М.: Изд. центр «Акционер», 2002. – 192 с
- 18.Пухтаєвич Г. О. Аналіз національної економіки / Г.О. Пухтаєвич - К.: КНЕУ, 2003. — 148 с
- 19.Карпінський, Б. А. Інвестиційний клімат в Україні / Б. А. Карпінський / / Фінанси України. – 2001. - №7. – С.139–148.
- 20.Пешко А. В. Інвестиції: їх значення, види та форми / А. В. Пешко // Інвестиції: практика та досвід [Текст]. — 2007. — № 2. — С. 3—6
- 21.Фролова Г. І. Оцінка інвестиційного клімату в Україні / Г. І. Фролова // Економіка

- та управління національним господарством [Текст] : Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. — 2014. — № 2 (26). — С. 67—69.
- 22.Макарій Н. Оцінка інвестиційної привабливості українських підприємств / Н. Макарій // Економіст. — 2001. — № 1. — С. 52–60.
- 23.Карімов Г. І. Стимулювання інвестиційної діяльності в системі управління регіону / І. Г. Карімов // Інвестиції: практика та досвід. — 2009. — № 6. — С. 17–20.
- 24.Амплеєва І. О. Регіональний розподіл інвестицій в основний капітал / І. О. Амплеєва // Науковотехнічна інформація : науково-практ. інф. журнал. — 2005. — № 3 (25). — С. 11–14
- 25.Савлук О. Концептуальні підходи визначення інвестиційної привабливості регіону / О. В. Савлук // Вісник Хмельницького національного університету. — 2011. - №5. — С.241-245.
- 26.Оніщенко О. Теоретичні аспекти визначення інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості / О. А. Оніщенко // Університетські наукові записки. — 2010. - №1. — С. 246-252.
- 27.В Одеській області представили інвестиційний атлас регіону [Електронний ресурс]. — Режим доступу: oda.odessa.gov.ua/news/v-odeskij-oblasti-prezentovali-investicijnij-atlas-regionu
- 28.Паспорт Одеської області за 2018 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://oda.odessa.gov.ua/aboutodessa/pasport-oblasti>
- 29.Обсяги виконаних будівельних робіт за 2018 рік [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://od.ukrstat.gov.ua/stat_info/invest/invest19.htm
- 30.Інвестиційна привабливість регіонів (повна версія). Підготовлено Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Державного агентства з інвестицій та управління національними проектами України. — Київ, 2018. — 390 с.

- 31.Ткаченко Ю. Методичні підходи до оцінки інвестиційної привабливості національної економіки [Електронний ресурс] / Ю.В. Ткаченко – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2343>
- 32.Про затвердження Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.odessa.gov.ua/wp-content/uploads/32-VII.pdf>
- 33.Інвестиційний потенціал Одеського регіону: оцінка і пропозиції з реалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://business-navigator.ks.ua/journals/2018/46_2_2018/11.pdf
- 34.Головне управління статистики в Одеській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
- 35.Поліський фонд міжнародних досліджень. Звіт про діяльність у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pfirs.org/shchorichni-zviti/book/75/1.html?page=8>
- 36.Інфраструктура регіонів України. Пріоритети модернізації. Аналітичне дослідження// ГО «Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень», Фонд імені Фрідріха Еберта. - Київ, 2017. - 108 с.
- 37.Визначення рівня інвестиційно-інноваційної привабливості регіону [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://economics.opu.ua/files/archive/2012/No3-4/157-166.pdf>
- 38.Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
- 39.Шевченко Н. І. Досвід системи державного гарантування іноземного інвестування в різних країнах / Н. І. Шевченко // Економіка та держава. – 2010. – № 4. – С. 143–143.
40. Стукало Н. В. Досвід державного регулювання іноземних інвестицій у країнах світу / Н. В. Стукало, А. В. Хуторна // Економіка сьогодення: актуальні питання та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics-issues.com.ua/zmist-zhurnalu/ekonomika-sogodennya-aktualni->

pitannya-ta-perspektivi-2012-1/dosvid-derzhavnogo-regulyuvannya-inozemnix-investicij-u-kra%D1%97nah-svitu/

41. Державне агентство України з інвестицій і розвитку: офіційний сайт [Електронний ресурс] / Державне агентство України з інвестицій і розвитку. – Режим доступу: <http://www.in.gov.ua>
42. Корда О.В. Основи інвестиційного менеджменту: навч. посібник / В.О. Корда, Т.І. Лепейко, О.П. Корда. – К.: Кондор, 2015. – 340 с.
43. Сментина Н. В. Особливості методології стратегічного планування в системі державного управління соціально-економічним розвитком територій / Н. В. Сментина // Вісник СумДУ. (Серія “Економіка”). – 2013. – № 4. – С. 67-80.
44. Альтернативні джерела фінансування економічного розвитку на місцевому рівні / Н.В. Сментина, Н.А. Клевцєвич // Глобалізаційні процеси в розвитку національних економік: матеріали Міжнародної науковопрактичної конференції (Львів, 31 березня 2016 року). – 2016. С. 23-25.